

NOTA AAN DE VLAAMSE REGERING

Betreft: - voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering betreffende de dienstencheques, wat betreft de verhoging en indexering van de aanschafprijs

- Principiële goedkeuring

Samenvatting

Het Vlaamse regeerakkoord 2024-2029 herbevestigt dat '*het dienstenchequesysteem een belangrijk instrument is om zwartwerk tegen te gaan door reguliere jobs te creëren voor kortgeschoolden en om de combinatie arbeid-privé haalbaar te maken*'. De Vlaamse Regering wenst '*de loon- en arbeidsvoorwaarden van de huishoudhulpen te verbeteren om hun werk aantrekkelijk en werkbaar te houden*.' Hiertoe wordt er toegewerkt naar een sociaal akkoord in de dienstenchequesector dat een structureel kader biedt voor de verbetering van de loon- en arbeidsvoorwaarden. Dit wordt mogelijk gemaakt door de aanschafwaarde van de dienstencheque te verhogen met 1 euro. Deze 1 euro wordt integraal ingezet om de loon- en arbeidsvoorwaarden van de huishoudhulpen te verbeteren.

Onderliggend besluit regelt de prijsstijging van een dienstencheque van 9 euro naar 10 euro voor de eerste 400 aangeschafte dienstencheques per kalenderjaar en van 10 euro naar 11 euro voor elke dienstencheque die de aanschaf van 400 dienstencheques per kalenderjaar overschrijdt. En dit vanaf 1 januari 2025. De totale inruilwaarde van de dienstencheque blijft in afwachting van een sociaal akkoord in de dienstenchequesector ongewijzigd.

Daarnaast voorzien we vanaf volgend jaar een indexeringsmechanisme voor de gebruikersprijs. Die wordt geïndexeerd met 1 euro per vijf overschrijdingen van de spilindex.

1. SITUERING

A. BELEIDSVELD/BELEIDSDOELSTELLING

Beleidsveld: Werk

Het Vlaamse regeerakkoord 2024-2029 herbevestigt dat het dienstenchequesysteem een belangrijk instrument is om zwartwerk tegen te gaan door reguliere jobs te creëren voor kortgeschoolden en om de combinatie arbeid-privé haalbaar te maken.

De Vlaamse regering wil ook inzetten op een betere verloning van de poetshulp.

B. VORIGE BESLISSINGEN EN ADVIEZEN

Het bijgaande voorontwerp van besluit van de Vlaamse Regering werd aangepast aan het wetgevingsadvies nr. 2024/297 van 7 november 2024.

Er werd een positief advies verleend door de Inspectie van Financiën op 29 oktober 2024.

De Vlaamse minister, bevoegd voor het budgettair beleid, zijn akkoord werd verleend op 14 november 2024.

De SERV heeft zijn advies gegeven op XX

De Raad van State heeft advies 2024/X gegeven op XX XX 2024, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 3°, van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973.

2. INHOUD

A. ALGEMENE TOELICHTING

De doelstelling van voorliggend voorontwerp van besluit is tweeledig.

Eenzijds wil ik inzetten op betere loon- en arbeidsvoorwaarden voor de huishoudhulpen. Anderzijds wil ik zorgen voor een billijke prijszetting van de dienstencheque.

De dienstenchequemaatregel is een succesvolle maatregel. Anno 2023 zijn er in Vlaanderen een duizendtal dienstencheque-ondernemingen, goed voor de tewerkstelling van 127.000 werknemers en meer dan 750.000 dienstenchequegebruikers. Het dienstenchequesysteem biedt vandaag een antwoord op concrete maatschappelijke noden die in het licht van de krapte op de arbeidsmarkt en de vergrijzing alleen maar toenemen. Via dienstencheques kunnen mensen werk en gezin blijven combineren (en bijgevolg actief blijven op de arbeidsmarkt) of langer thuis blijven wonen. De sector biedt daarnaast kansen op werk voor groepen met een grotere afstand tot de arbeidsmarkt. Het systeem blijft tot slot relevant om zwartwerk te vermijden.

Blijvend investeren in de loon- en arbeidsvoorwaarden van de huishoudhulp is echter cruciaal. De job van huishoudhulp is immers zeer veeleisend op zowel fysiek als cognitief vlak. De werknemers moeten over de nodige communicatieve vaardigheden beschikken, ze moeten zich goed kunnen organiseren, ze moeten zelfstandig kunnen werken, omgaan met feedback van klanten, assertief zijn, etc. Dit alles staat op gespannen voet met het feit dat huishoudhulpen één van de laagst gemiddelde bruto maandlonen hebben op de arbeidsmarkt.

Verder stellen we vast dat de prijs van de dienstencheque sinds 2014 ongewijzigd gebleven is. De Vlaamse overheid staat tot op vandaag volledig in voor de financiering van de indexering van de inruilwaarde van de dienstencheque, zijnde de aanschafwaarde van de dienstencheque voor de burger en de overheidstegemoetkoming. Indien de voorbije jaren onderhevig zou zijn geweest aan de inflatie, zou de prijs ondertussen 11,52 euro bedragen. Een billijke prijszetting, waarbij zowel de gebruiker als de overheid een bijdrage leveren aan de stijging van de inruilwaarde van een dienstencheque ingevolge de inflatie, dringt zich op.

Vanuit de bevoegdheid Werk en in uitvoering van het Vlaams Regeerakkoord wens ik deze situatie op korte termijn aan te pakken.

Ik wil de huishoudhulpen, die zich dag in en dag uit inzetten bij de vele gezinnen, beter verlonen voor hun prestaties. Door hierop in te zetten, wens ik ook te werken aan de moeilijke instroom in de sector. Poets hulp is namelijk al meerdere jaren een knelpuntberoep. Deze doelstelling wil ik bereiken met een verhoging van de aanschafwaarde van de dienstencheque. Op die manier wordt er bij de dienstencheque-ondernemingen ruimte gecreëerd om integraal te investeren in betere loon- en arbeidsvoorwaarden.

De loon- en arbeidsvoorwaarden van de huishoudhulpen worden onderhandeld in het daartoe bevoegde paritaire comité en vastgelegd in een CAO. Dienstencheque-ondernemingen zijn in verschillende sectoren actief, de belangrijkste zijn de gezinszorg (PC 318.01), de publieke sector en de dienstenchequesector (PC 322.01).

Vanaf 1 januari 2025 stijgt de prijs van een dienstencheque van 9 euro naar 10 euro voor de eerste 400 aangeschafte dienstencheques per kalenderjaar en van 10 euro naar 11 euro voor elke dienstencheque die de aanschaf van 400 dienstencheques per kalenderjaar overschrijdt. De totale inruilwaarde van de dienstencheque, zijnde de som van de aanschafwaarde en de overheidstegemoetkoming, blijft in afwachting van een sociaal akkoord in de dienstenchequesector ongewijzigd. Bijgevolg zal in een eerste fase de overheidstegemoetkoming dalen met €1 per dienstencheque.

Zodra er een sociaal akkoord is in de dienstenchequesector, zal de Vlaamse Regering de overheidstegemoetkoming opnieuw verhogen met 1 euro en zal de totale inruilwaarde van een dienstencheque, die de erkende onderneming ontvangt als de cheque voor terugbetaling wordt ingediend, aldus stijgen met €1 zodat de sector over de middelen beschikt om het sociaal akkoord uit te voeren. De extra inkomsten die de Vlaamse Regering verwerft door de tijdelijke daling van de overheidstegemoetkoming met €1 zullen dan met terugwerkende kracht worden geïnvesteerd in de sector ter verbetering van de loon- en arbeidsvoorwaarden.

We waken erover dat de prijsstijging met 1 euro integraal tegemoetkomt aan de huishoudhulp. Hoewel een akkoord over de loon- en arbeidsvoorwaarden door de sociale partners wordt afgesloten, sta ik als minister van Werk ter beschikking om een bemiddelende rol op te nemen en erover te waken dat de middelen die vrijkomen door de prijsstijging integraal aangewend worden om de loon- en arbeidsvoorwaarden van de huishoudhulp te verbeteren en zo spoedig mogelijk een sociaal akkoord te sluiten. Dat doe ik door onder andere een periodieke rapportering van de onderhandelingen te vragen en door, met respect voor de vrijheid van het sociaal overleg, de sociale partners aan te zetten tot het afsluiten van een duidelijk akkoord over de investering van de prijsstijging in de loon- en arbeidsvoorwaarden van de huishoudhulpen.

In het kader van een billijke prijszetting gaan we ook in overleg met de sector over het aanrekenen van administratieve kosten. Hieromtrent gebeurt momenteel een juridische analyse. In Brussel en Wallonië lopen immers momenteel verschillende beroepsprocedures tegen het daar ingevoerde verbod of beperking op het aanrekenen van administratieve kosten. Daarom wordt in voorliggend voorontwerp van besluit hierover vooralsnog geen melding gemaakt.

Ook wordt de prijs voor de gebruiker gekoppeld aan de inflatie. We verhogen de aanschafwaarde van de dienstencheque echter niet bij elke overschrijding van de spilindex maar doen dit pas wanneer de prijs door de inflatie zou gestegen zijn met ca 1 euro. In de praktijk verhogen we de aanschafwaarde van de dienstencheque telkens met €1 bij de vijfde overschrijding van de spilindex. Aangezien de Vlaamse overheid bij de eerste 4 overschrijdingen van de spilindex in eerste instantie zal instaan voor de kost van de indexering van de aanschafwaarde van de dienstencheque, zal de overheidstegemoetkoming bij de vijfde indexering verminderd worden met het equivalent van de stijging van de aanschafwaarde, zijnde €1.

Vanaf 1 januari 2025 zal naast de prijsstijging ook het fiscale voordeel, dat gekoppeld is aan een dienstencheque, worden afgeschaft. Hiertoe voorziet het programmadecreet een wijziging aan artikel 145 van het WIB 1992.

Deze wijzigingen zullen zo snel mogelijk gecommuniceerd worden om de nodige duidelijkheid te geven aan de vele dienstenchequegebruikers en te vermijden dat er foutieve bestellingen worden geplaatst en de gebruikers aldus niet tijdig over dienstencheques beschikken om de geleverde dienstenchequeprestaties te vergoeden. Daarom zal er zo snel mogelijk gecommuniceerd worden om de betrokken actoren van het dienstenchequesysteem te informeren.

B. TOELICHTING BIJ DE ARTIKELEN

Artikel 1

In dit artikel wordt de aanschafprijs van een dienstencheque voor de gebruiker verhoogd met 1 euro naar respectievelijk 10 en 11 euro.

Daarnaast wordt er ook een indexmechanisme ingevoerd op deze aanschafprijs. Dit mechanisme houdt in dat de aanschafprijs telkens met 1 euro verhoogd wordt, per keer dat de index in totaal 5 maal overschreden is.

Hieraan gekoppeld wordt op datzelfde moment het bedrag van de tegemoetkoming (subsidie) aan de dienstencheque-onderneming met 1 euro verminderd.

Artikel 2

In dit artikel wordt naar analogie met het voorgaande artikel het bedrag van de aanschafprijs van een dienstencheque voor de gebruiker verhoogd met 1 euro naar respectievelijk 10 en 11 euro.

Ook wordt het bedrag van de tegemoetkoming (subsidie) aan de dienstencheque-onderneming verminderd met 1 euro tot respectievelijk 18,07 en 17,07 euro.

Artikel 3

In dit artikel worden 2 overgangsbepalingen ingevoegd. Met name wordt in het eerste lid bepaald dat voor dienstencheques die aangekocht werden voor 1 januari 2025 aan de oude aanschafwaarde, en die omgeruild worden vanaf 1 januari 2025, de gebruiker bij de omruiling 1 euro extra dient op te leggen ten aanzien van het uitgiftebedrijf. Omruilingen van dienstencheques kunnen nog slechts tot en met 31 mei 2025.

Het tweede lid betreft een overgangsbepaling die geldt ingeval de spilindex in december 2024 zou worden overschreden.

Artikel 4

Dit artikel bepaalt de inwerkingtredingsdatum, met name 1 januari 2025.

Artikel 5

Dit artikel hoeft geen toelichting.

3. BESTUURLIJKE IMPACT

A. BUDGETTAIRE IMPACT VOOR DE VLAAMSE OVERHEID

Vanaf 1 januari 2025 zal de aanschafprijs van een dienstencheque verhoogd worden met 1 euro. Echter doordat er nog geen sociaal akkoord is in de sector hoe die extra euro zal aangewend worden om de loon- en arbeidsvoorwaarden van de huishoudhulp te verbeteren, zal die extra euro voorlopig worden ingehouden op de subsidiewaarde. Van zodra er een sociaal akkoord is, zullen deze middelen met terugwerkende kracht geïnjecteerd worden in de sector en zal de subsidiewaarde opnieuw verhoogd worden met 1€.

Met oog op het waarborgen van de retroactiviteit met betrekking tot het integraal toekennen van de 1 euro aan de huishoudhulpen voor loon- en arbeidsvoorwaarden, wordt er verzekerd dat deze middelen indien nodig éénmalig begrotingstechnisch overgedragen kunnen worden van 2025 naar 2026.

Daarnaast zal de aanschafprijs, bij de vijfde overschrijding van de spilindex, met 1 euro worden verhoogd. Dit houdt ook in dat de subsidiewaarde, na de vijfde spilindex overschrijding, gecompenseerd zal worden met als gevolg dat deze zal dalen met 1 euro. De financiële impact van de overschrijdingen van de spilindex op de begroting zal pas zichtbaar zijn na de vijfde spilindex overschrijding. Het valt moeilijk in te schatten wanneer dit zal plaatsvinden.

Tot slot zal er apart 1 euro aan de burger worden aangerekend wanneer hij/zij vanaf 1 januari 2025 een dienstencheque met een waarde van 9 euro wenst om te ruilen. Door deze regeling moet de Vlaamse Overheid geen euro bijpassen bij de terugbetaling van deze gebruikte dienstencheques aan de erkende onderneming en zal er dus geen financiële impact zijn op de begroting.

B. ESR-TOETS

Deze wijziging heeft geen impact op de ESR.

C. IMPACT OP HET PERSONEEL VAN DE VLAAMSE OVERHEID

Deze wijziging heeft geen impact op het personeel van de Vlaamse Overheid.

D. IMPACT OP DE LOKALE EN PROVINCIALE BESTUREN

Deze wijziging heeft geen impact op de lokale en provinciale besturen.

4. VOORSTEL VAN BESLISSING

De Vlaamse Regering beslist:

1° haar principiële goedkeuring te hechten aan het bijgaande voorontwerpbesluit tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 december 2001 betreffende de dienstencheques, wat betreft de verhoging en indexering van de aanschafprijs,

2° de Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk:

2.1. te gelasten over voornoemd voorontwerp van besluit het advies in te winnen van de SERV, met het verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van tien werkdagen,

2.2. te machtigen te beoordelen of voornoemd advies aanleiding kan geven tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst,

2.3. te gelasten over voornoemd voorontwerp van besluit het advies in te winnen van de Raad van State, als de Vlaamse minister oordeelt dat voornoemd advies geen aanleiding geeft tot aanpassing van de heden door de Vlaamse Regering principieel goedgekeurde tekst, met verzoek het advies mee te delen binnen een termijn van ten hoogste vijf dagen, met toepassing van artikel 84, §1, eerste lid, 3°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State gemotiveerd door de omstandigheid dat overeenkomstig het regeerakkoord de aanschafprijs van een dienstencheque verhoogd moet worden met 1 euro vanaf 1 januari 2025, om zo tijdig in bijkomende middelen te voorzien om de loon- en arbeidsvoorwaarden te verbeteren van de huishoudhulpen die vandaag een van de laagste gemiddelde bruto maandlonen op de arbeidsmarkt hebben. De Vlaamse Regering wil overeenkomstig het regeerakkoord vanaf 1 januari 2025 inzetten op een eerlijke prijszetting door de aanschafprijs te indexeren en de kostprijs van de indexering van de inruilwaarde, namelijk de aanschafwaarde en de tegemoetkoming, die vandaag volledig wordt gefinancierd door de Vlaamse overheid, in de toekomst proportioneel verdelen tussen de Vlaamse overheid en de gebruiker. Aangezien de spilindex eind januari 2025 overschreden zal worden volgens de vooruitzichten van het planbureau, moet het indexmechanisme tegen dan operationeel te zijn om op termijn zo snel mogelijk een budgettaire mindering te creëren op de begroting.

De Vlaamse minister van Onderwijs, Justitie en Werk

Zuhal DEMIR

Bijlagen:

- Het voorontwerp van besluit;
- Het advies van de inspectie van financiën van 29 oktober 2024;
- Het begrotingsakkoord van 14 november 2024;
- Het advies van de SERV van XX ;
- Het advies van de Raad van State van XX;